

MEGNYITÓ

A Csongrád Megyei Tanács, a TIT Megyei Elnöksége és a Nyári Egyetem intéző bizottsága nevében szeretettel köszöntöm Önöket a XVI. Művelődéstudományi Nyári Egyetem megnyitása alkalmából.

Örömmel látom, hogy a sorokban többen ülnek olyanok, akik már sok éve látogatják tanfolyamainkat. Köszönöm, hogy bizalmat előlegeztek az előadógárda által garantált színvonalnak.

Ebben az évben a hallgatók létszáma kevesebb a megszokottnál, pedig amikor a témát kiválasztottuk, azt hittük, hogy a kultúraelmélet, a gyakorló munka szempontjából az egyik legakutálisabb kérdésre szavaztunk. Most bennünk, házigazdáinkban, a tanfolyam szervezőiben van némi bizonytalanság: jól választottunk-e? De talán nem járok messze az igazságtól, ha a megcsappant érdeklődéseket a romló létviszonyokban, különösképpen a népművelők rossz anyagi helyzetében keresem.

Magam mélyen meg vagyok győződve a téma időszerűségéről, de él bennem némi keserűség - enyhítem a szót - aggodalom is. Megpróbálom ezt pontosan kifejezni. Ha a közművelődés és innováció, vagy még általánosabban fogalmazok: társadalmunk műveltségi viszonyai és az innováció közötti összefüggésekre gondolok, óhatatlanul Ady szavai jutnak az eszembe:

"Mi mindig mindenről elkészünk,
Mi biztosan messziről jövünk."

Az iparilag fejlett országokban több évtizedes múltat tekint vissza az innováció-kutatás. Termelési eredményeikből egyértelmű a következtetés: az oktatásban, szakmai képzésben már évtizedekkel ezelőtt felkészítették a társadalom tagjait, hogy innovatív személyekké váljanak.

Hazánkban néhány éve foglalkozunk az innováció problémáival, de az eredményt tekintve alig jutottunk előre. Pedig már a szó unos-untalan hangoztatott szólamná vált. Ezért is él bennem némi szkepszis.

Népünk történelmét Mohács óta végigkíséri az utolérési kényszer, amelyben kifejeződik közép-kelet európaiságunk és a megcélzott nyugati modernizációs modellek közötti áthidalhatatlan ellentmondás. Ezt az ellentmondást olykor drámaivá tette a magyar vezetők rossz politikája.

Valamikor a fényes szelek korában nemcsak énekeltünk, de hittük is, hogy "holnapra" megforgatjuk a világot. Pontosabban szólva, a szocialista országok közösségében le tudjuk dönteni az elmaradottság korlátait. Ma már látjuk, az út korántsem olyan egyenes, mint hittük: a félig megoldott, rosszul megoldott vagy meg nem oldott politikai-ideológiai-gazdasági problémák bonyolult szövedéke vesz bennünket körül.

Következetesebben végigvitt koncepciókra, Középkelet-Európa népeinek összehangoltabb, egymás problémáit jobban megértő lépéseire lenne szükség mint éltető közegre, hogy e kusza szövedéket át tudjuk vágni. A Szovjetunióban lezajló folyamatok megengedik annak feltételezését, hogy ilyen irányba haladunk, de az említett utolérési

kényszer ijesztő voltát most meghatványozza az idő, az elszalasztott idő. Gondolok itt a gazdasági reformfolyamat során előállott idővesztésekre. Arra, hogy nem tudtunk igazán időben és átütő erővel a tudományos és technikai forradalomhoz mint világfolyamathoz kapcsolódni. Ezért társadalmunk súlyos gazdasági válsággal küzd, amely mind drasztikusabban érezteti hatását az állampolgárok mindennapi életében.

Legyünk igazságosak: bajaink egyik forrása az új konzervatív politika térnyerése a tőkés világ fejlett országaiban, a maga diszkriminatív megnyilatkozásaival; és természetesen ettől nem elválaszthatóan a baloldali erők további polarizációja, térvesztése; a baloldali elmélet árapályos időszaka.

E bonyolult kérdések sorát azért hoztam szóba, mert meggyőződésem az is, hogy nyári egyetemünk választott témája messze túlmutat önmagán: gazdaságunk, társadalmunk egészének kell megújulni, beleértve a politikai intézményrendszert is ahhoz, hogy mostani helyzetünkön fordítani tudjunk. Ehhez ad programot a Központi Bizottság 1987. július 2-i állásfoglalása, és kapcsolódni kell nekünk is a kulturális nevelés teljes intézmény- és eszközrendszerével.

Köztudott, hogy a technikai fejlődés korszakában az innováció legfontosabb motorja a műszaki értelmiség, amely végrehajtója lehet a Berend I. Iván által joggal sürgetett technikai rezsimváltásnak. Egy interjúban ugyancsak ő nevezte ezt "a szocializmus és Magyarország igazi sorskérdésének".

De ne szűkítsük le az innovációt csupán a műszaki haladás területére. Tematikánk is a kultúra-fogalom tágabb

értelmezésén alapszik. Bizonyára mindannyian egyetértünk abban, hogy a társadalom tagjainak általános műveltsége, e műveltség minősége az innovativitás szempontjából meghatározó jelentőséggel bír. Alapvetőnek kell tekintenünk a felnövekvő generációkban a művelődés iránti belső késztetésből fakadó igény kialakítását.

Az iskola kis lépéseket tett ilyen irányba, perspektivikusan több biztató eredményről adhat számot. A közművelődés sajnos - részben önhibáján kívül - egyelőre holtponton van, vagy jószerivel keresi a helyét.

Talán nem irreális, ha azt mondom: művelődésünk egész intézményrendszere váltás előtt áll. Vagy megadatik számára minden feltétel a váltáshoz és képes lesz lépni, vagy jóvátehetetlenül konzerválja a mostani műveltségi viszonyokat, amelyek magukban hordják a társadalom és gazdaság minőségi visszalépésének veszélyeit.

Megnyitóm végére érve tisztelettel köszöntöm nyári egyetemünk előadóit, megköszönve, hogy elfogadták felkérésünket.

Kívánom valamennyi hallgatónak, kedves kollégáimnak, hogy töltsék hasznosan és kellemesen az elkövetkező nyolc napot Szegeden.